

**Valtion liikelai-
toksia koskeva
tuloksellisuus-
raportointi
eduskunnalle**

VALTIONTALOUDEN
TARKASTUSVIRASTO

**Valtion liikelai-
toksia koskeva
tuloksellisuus-
raportointi
eduskunnalle**

ISSN 1238-0296

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
TARKASTUSKERTOMUS DNRO 326/54/04
23.9.2004

Valtiontalouden tarkastusvirasto on suorittanut vahvistamaansa tarkastussuunnitelmaan sisältyneen (nro 20164) valtion liikelaitoksista valtion talousarvioesityksessä ja valtiovarainkertomuksessa annettavia tietoja koskeneen tarkastuksen.

Tarkastuksen perusteella tarkastusvirasto on antanut asiassa seuraavan sisältöisen tarkastuskertomuksen, joka lähetetään liikenne- ja viestintäministeriölle, maaja metsätalousministeriölle, ympäristöministeriölle, valtiovarainministeriölle, Ilmailulaitokselle, Luotsausliikelaitokselle, Metsähallitukselle, Senaattikiinteistöille, Tieliikelaitokselle, Varustamoliikelaitokselle ja valtiontilintarkastajille.

Suoritettuun tarkastukseen kohdistuvan jälkiseurannan yhteydessä tarkastusvirasto tulee erikseen selvittämään, mitä toimenpiteitä tarkastuskertomuksessa todettujen epäkohtien korjaamiseksi on tehty.

Tarkastusneuvos, JHTT

Hannu Nieminen

Ylitarkastaja

Vesa Koivunen

SISÄLLYS

TARKASTUSVIRASTON KANNANOTOT	7
REVISIONSVERKETS STÄLLNINGSTAGANDEN	14
KANNANOTTOJEN PERUSTEET	21
1. JOHDANTO	22
1.1 Nykyiset liikelaitokset	22
1.2 Eduskunnan rooli liikelaitoksen ohjausprosessissa	23
1.2.1 Moniportainen ohjaus	23
1.2.2 Ohjausasiakirjat	24
2. TARKASTUSASETELMA	26
2.1.1 Aiempia kannanottoja tarkastusaiheesta	26
2.1.2 Tarkastuksen tavoitteet ja toteutus	26
3. TARKASTUSHAVAINNOT	28
3.1 Tietojen antoa koskeva ohjeistus	28
3.1.1 Valtiovarainkertomus	28
3.1.2 Talousarvioesitys	28
3.2 Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet	29
3.2.1 Ilmailulaitos	30
3.2.2 Luotsausliikelaitos	31
3.2.3 Varustamoliikelaitos	32
3.2.4 Tieliikelaitos	33
3.2.5 Metsähallitus	34
3.2.6 Senaatti-kiinteistöt	36
3.3 Taloudelliset tavoitteet ja tilinpäätöstiedot	38
LÄHDELUETTELO	41
LIITTEET	

TARKASTUSVIRASTON KANNANOTOT

Tarkastusasetelma

Tarkastuksen ensisijaisena tavoitteena on ollut arvioida valtion liikelaitoksista annettujen tietojen riittävyttä ja käyttökelpoisuutta eduskunnalle 4. kesäkuuta 2004 annetussa hallituksen kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003 (valtiovarainkertomus¹). Tietojen antamisessa tapahtunutta kehitystä arvioitaessa ovat uusimman valtiovarainkertomuksen vertailukohteina olleet vuosien 1999 - 2002 valtiovarainkertomukset.

Valtiovarainkertomuksessa kunkin liikelaitoksen tiedot on esitetty luvussa 3 (hallinnon tuloksellisuus) liikelaitoksen hallinnonalan ministeriön osuudessa. Lisäksi kertomuksen liitetaulukossa 15.2 on esitetty kaikkien liikelaitosten tilinpäätösten tunnusluvut.

Nykyisistä liikelaitoksista Luotsausliikelaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen toiminta on alkanut vasta vuoden 2004 alusta, joten niitä koskevia tietoja ei valtiovarainkertomuksessa vielä ollut.

Koska talousarvioesitys ja valtiovarainkertomus muodostavat eduskunnan harjoittaman liikelaitosohjauksen kannalta kokonaisuuden, on tarkastuksessa käyty läpi myös valtion talousarvioesityksiä vuodelle 2005 ja 2004 sekä 2003. Talousarvioesitysten osalta tarkastuksessa on keskitytty eduskunnan päätettäväksi esitettyihin liikelaitosten keskeisiin palvelu- ja muihin toimintatavoitteisiin. Hallinnonaloittain liikelaitokset jakautuvat seuraavasti:

- Liikenne- ja viestintäministeriö
 - Ilmailulaitos
 - Luotsausliikelaitos
 - Tieliikelaitos
 - Varustamoliikelaitos
- Maa- ja metsätalousministeriö
 - Metsähallitus
- Valtiovarainministeriö
 - Senaatti-kiinteistöt.

¹ Kertomuksesta käytetään myös nimitystä tilakertomus.

Tietojen antoa koskeva ohjeistus

Valtiovarainministeriö antoi 15.1.2004 määräyksen VM 1/01/2004 tietojen toimittamisesta hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003. Määräys on liikelaitosten osalta ajan tasalla ja asianmukainen vaadittujen tietojen suhteen.

Valtiovarainministeriö antoi 18.6.2003 määräyksen TM 0302 valtion liikelaitosten talousarvioehdotusten laadinnasta. Tällä määräyksellä kumottiin aiempi valtiovarainministeriön valtion liikelaitosten toiminta- ja taloussuunnitelmien sekä talousarvioehdotusten laadinnasta 17.2.1994 antama määräys TM 9202. Uudessa määräyksessä mainitun poikkeuksen mukaisesti noudatettiin Ilmailulaitoksen osalta vuoden 2004 talousarvioesityksen valmistelussa aiempaa määräystä. Liikelaitoksista talousarvioehdotuksessa annettavien tietojen osalta valtiovarainministeriön määräys TM 0302 on ajan tasalla ja asianmukainen.

Liikelaitosten palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet valtiovarainkertomuksessa ja talousarvioesityksessä

Eduskunta hyväksyy liikelaitosten keskeiset palvelu- ja toimintatavoitteet valtion talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Valtiovarainkertomuksessa on puolestaan selvitettävä, miten liikelaitokset ovat saavuttaneet eduskunnan ja muiden ohjausviranomaisten asettamat palvelu- ja muut toimintatavoitteet.

Valtiovarainkertomus

Vuoden 2003 valtiovarainkertomuksessa kaikkien liikelaitosten ilmoitettiin saavuttaneen niille vuodelle 2003 asetetut palvelu- ja muut toimintatavoitteet. Tämän itsessään hyvin positiivisen tuloksellisuustiedon informaatioarvo on yksinään kuitenkin huono ja osin harhaanjohtava.

Talousarviossa asetetut tavoitteet ovat usein hyvin laaja-alaisia kuten "huolehtia toimialaansa kuuluvien palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta". Tällaisten tavoitteiden toteutumiseksi ei ole yhtä mittaria tai nollakohtaa, joka yksiselitteisesti jakaisi tavoitteet toteutuneiksi ja toteutumattomiksi.

Eduskunnan hyväksyttyä keskeiset palvelu- ja muut toimintatavoitteet ministeriö voi päättää niiden rajoissa yksityiskohtaisemmista

tavoitteista. Koska ministeriön asettamat täsmennetyt tavoitteet konkretisoivat ja tarkentavat eduskunnan hyväksymiä tavoitteita ja koska ne eivät talousarviokäsittelyssä systemaattisesti tule eduskunnan tietoon, olisi myös niistä raportoitava valtiovarainkertomuksessa.

Jos ja kun valtiovarainkertomuksessa tavoitteiden toteutumisella tarkoitetaan ministeriön asettamien yksityiskohtaisempien tavoitteiden saavuttamista, olisi sekä nämä tavoitteet että tavoitteen asettaja tuotava tekstissä selkeästi esille.

Tavoitteiden saavuttamisen mittaamistavasta on kaikista liikelaitoksista annettu hyvin vähän tietoa, mikä entisestään heikentää päätöksentekijän mahdollisuutta arvioida tavoitteiden saavuttamista.

Metsähallituksen tiedot tavoitteista ovat aivan liian niukat, tekstiosuudessa on vain mainittu muutamia laitoksen hoitamista tehtäviä. Raportointi Ilmailulaitoksesta, Senaatti-kiinteistöistä ja Tieliikelaitoksesta on osin parantunut, mutta tavoitteita ja niiden toteutumista ei ole käyty systemaattisesti läpi. Tavoitteita ei ole jaoteltu eduskunnan hyväksymiin ja vain ministeriön asettamiin eikä tekstistä useinkaan ilmene, miltä osin on kysymys tavoitteista ja miltä osin toiminnasta yleensä.

Parannuksista raportoinnissa tai konkreettisina esimerkkeinä hyvästä raportointikäytännöstä voidaan mainita muun muassa:

- Vaikka valtiovarainkertomuksessa annettavien palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden toteumatietojen raportoinnissa on vielä parantamista, on tilanne parantunut aikaisemmasta, jolloin tavoitteiden toteutumista ei usein kommentoitu sanallakaan.
- Vuoden 2003 talousarvioesityksen selvitysosassa Senaatti-kiinteistöjen yhtenä tavoitteena on "edistää käyttäjien toimitilastrategioiden laadintaa" ja vuoden 2003 valtiovarainkertomuksessa on raportoitu, että "Senaatti-kiinteistöt laati yhteistyössä kolmelle yliopistolle toimitilastrategian, jolloin vuoden lopussa toimitilastrategiat oli laadittu kaikkiaan 10 yliopistolle".
- Vuoden 2003 talousarvioesityksen päätösosassa Tieliikelaitoksen yhtenä tavoitteena on "varmistaa tasapuolinen koko maan kattava palvelutarjonta yleisten teiden kunnossapidossa" ja vuoden 2003 valtiovarainkertomuksessa on raportoitu, että "tasapuolinen ja koko maan kattava palvelutarjonta yleisten tei-

den kunnossapidossa varmistettiin jättämällä Tiehallinnon alueurakkakilpailuissa tarjous kaikista urakoista".

Tietojen antamista koskevasta määräyksestä (VM 1/01/2004) huolimatta ei palvelu- ja toimintatavoitteiden raportoinnissa ole vielä riittävästi otettu huomioon määräyksessä mainittuja tarkastusviraston erilliskertomusta (K 8/2002 vp), valtiovarainvaliokunnan sen johdosta antamaa mietintöä (VaVM 9/2002 vp) eikä eduskunnan kirjelmää (EK 20/2002 vp).

Vuoden 2003 valtiovarainkertomus antaa liikelaitoksista liian niukasti tietoa, jotta eduskunta voisi tarpeeksi kattavasti arvioida ja valvoa hyväksymiensä palvelu- ja toimintatavoitteiden toteutumista.

Talousarvioesitys

Määräyksen mukaan (TM 0302) valtion talousarvioesityksen liikelaitosluvun lukuperustelujen päätösosassa on esitettävä eduskunnan hyväksyttäväksi muun muassa liikelaitoksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet. Tavoitteiden tulee olla liikelaitoksen toiminnan kannalta keskeisiä, konkreettisia ja niitä pitää voida seurata ja mitata. Tavoitteet on kirjoitettava siten, että niistä selkeästi ilmenee, kenen asettamista tavoitteista kulloinkin on kyse. Liikelaitoksen palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet pitää lisäksi esittää niin, että eduskunnalla on niistä päättäessään mahdollisuus vaikuttaa palvelutaso-ohjaukseen.

Vuoden 2005 talousarvioesityksen liikelaitoslukujen päätösosassa eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet ovat edelleen liian suuressa määrin liikelaitoskohtaisissa laeissa määriteltyjen tehtävien suoraa tai epäsuoraa toistoa. Selvitysosassa voi olla paikallaan antaa tietoa liikelaitoskohtaisessa laeissa laitokselle asetetuista tehtävistä, mutta päätösosan konkreettiseksi tavoiteasetteluksi se ei riitä.

Koska liikelaitoksia koskevat lait on tarkoitettu olemaan voimassa pidemmän ajan, ovat niissä asetetut tehtävät melko laajoja ja yleisluontoisia: "liikenneympäristön suunnittelu, hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, luotsauspalvelujen hoito, tilapalvelujen tuottaminen" jne. Vuosittaisessa tavoiteasettelussa liikelaitoksen toimialan mukaisille tehtäville tulisi asettaa konkreettisia tavoitteita, joilla näitä tehtäviä täytetään, eikä vuodesta toiseen asettaa käytännössä tavoitteeksi liikelaitoskohtaisen lain noudattamista.

Liikelaitokselle asetettavat tavoitteet on talousarvioesityksessä usein ilmaistu muodossa "huolehtia, varmistaa, kehittää, edistää, hoitaa" jne. Tällöin puuttuu konkreettinen tavoitetaso tai mittari, jota vasten saavutuksia voisi tarkastella. Talousarvioesityksessä annetaan harvoin selkeästi mitattavissa olevia tavoitteita, jotka mahdollistaisivat vaikuttavan palvelutaso-ohjauksen. Kuriositeettina mainittakoon Luotsausliikelaitokselle vuoden 2004 talousarvioesityksessä asetettu tavoite "luotsauspalvelujen odotusaika saa olla enintään kaksi tuntia". Tavoite on konkreettinen, mitattavissa oleva ja palvelujen käyttäjän kannalta keskeinen. Vuoden 2005 talousarvioesityksessä ei vastaavaa tavoitetta kuitenkaan enää ole.

Tavoiteasetanta on kuitenkin parantunut. Esimerkkeinä tästä voidaan mainita muun muassa ympäristöministeriön Metsähallitukselle vuosien 2004 ja 2005 talousarvioesityksissä asettamat konkreettiset luonnonsuojelutavoitteet, Metsähallituksen liiketoiminnan tavoitteiden ja julkisten hallintotehtävien tavoitteiden esittäminen omina kohtinaan vuoden 2005 talousarvioesityksessä ja Senaatti-kiinteistöille vuoden 2004 talousarviossa asetetut kuusi strategista päämäärää.

Vuoden 2005 talousarvioesityksessä esimerkiksi Metsähallitusta koskevan liikelaitosluvun selvitysosassa kerrotaan toiminnan ja tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa käytettävien mittareita, joiden kehittämistarpeista ja tavoitearvoista maa- ja metsätalousministeriö päättää palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden ja tulostavoitteen asettamisen yhteydessä. Vaikka ministeriöt käyttävät mittareita, ei näitä mittareita eikä niihin liittyviä tavoitteita tuoda esiin talousarvioesityksen päätösosassa asetetuissa palvelu- ja toimintatavoitteissa eikä valtiovarainkertomuksessa. Konkreettisten, tavoitetason sisältävien ja mitattavien tavoitteiden "säätäminen" käytettäväksi vasta ministeriön asettamiin tarkempiin tavoitteisiin vesittää eduskunnan mahdollisuuksia vaikuttavaan palvelutaso-ohjaukseen.

Talousarvioesityksen päätösosaan kirjatut liikelaitosten palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet eivät vielä nykyisellään täytä riittävästi keskeisyyden, konkreettisuuden, mitattavuuden eivätkä seurannan vaatimuksia.

Tämän tarkastuskertomuksen liitteissä 1-4 on vertailtu vuoden 2003 valtion talousarvioesityksessä liikelaitoslukujen päätösosassa asetettuja palvelu- ja muita tavoitteita hallituksen kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003 raportoituihin toteumatietoihin.

Taloudelliset tavoitteet ja tilinpäätöstiedot valtiovarainkertomuksessa ja talousarvioesityksessä

Liikelaitoksen tuloslaskelman osoittama tilikauden tulos ja liikelaitoksen vuosittain valtion talousarvioon tulouttama rahamäärä ovat keskeisiä liikelaitokselle asetettavia taloudellisia tavoitteita. Uuden valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaan ministeriö päättää lopullisista tavoitteista, mutta alustavat tavoitteet on yleensä kerrottu valtion talousarvioesityksessä kunkin liikelaitosluvun selvitysosassa. Vuoden 2005 talousarvioesityksessä² kaikista liikelaitoksista oli määräyksen (TM 0302) mukaisesti kerrottu alustavat tulos- ja tuloutustavoitteet.

Valtiovarainkertomuksessa on liikelaitosten tulos- ja tuloutustavoitteista sekä niiden toteutumisesta kerrottu luvussa 3 kunkin liikelaitoksen hallinnonalan ministeriön osuudessa.

Tulostavoitteesta ja tuloutustavoitteesta raportoiminen on vielä liian vaihtelevaa ja sattumanvaraista. Tuloksesta ja tuloutuksesta olisi syytä aina ilmoittaa sekä tavoite että toteutuma ja tarvittaessa kertoa erojen syistä. Muiden taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja liiketoiminnan tunnusluvuista riittäisi useimmiten viittaus valtiovarainkertomuksen liitetaulukon 15.2, jossa esitetään liikelaitosten tilinpäätösten tunnuslukuja. Liitetaulukossa on myös kerrottu kunkin liikelaitoksen toteutunut tulos (tilikauden voitto) ja voitontuloutus. Valtiovarainkertomuksessa ei kuitenkaan yhdenkään liikelaitoksen tekstiosuudessa (luku 3, hallinnonalan tuloksellisuus) ole viitattu taulukosta 15.2 saataviin tietoihin.

Tietojen antamista koskevan määräyksen mukaan (VM 1/01/2004) liikelaitosten tunnusluvut tulee esittää käyttäen niitä kaavoja, jotka ovat Yritystutkimusneuvottelukunnan vuonna 1999 julkaisemassa tilinpäätösanalyysia koskevassa oppaassa. Tämän kanssa yhdenmukaisesti myös liikelaitosten talousarvioehdotuksen laadintaa koskevan määräyksen mukaan valtion talousarvioesityksessä olevan tunnuslukutaulukon luvut tulee esittää samalla tavalla.

Valtiovarainkertomuksen taulukon 15.2 tietojen riittävyys ja käytökelpoisuus seurannan ja päätöksenteon apuna on viime vuosina parantunut merkittävästi.

Tunnusluvut on esitetty useammalta vuodelta, mikä mahdollistaa sekä kehitystrendin että poikkeamien havaitsemisen. Useimmat val-

² *Kunkin liikelaitosluvun selvitysosassa.*

tion talousarvioesityksessä liikelaitoksesta mainitut ennakko- ja arvioluvut on toteutuneina ilmoitettu valtiovarainkertomuksen liitetaulukossa. Tämä muodostaa loogisen yhteyden suunnitelmana ja toimintaohjeena toimivan valtion talousarvioesityksen sekä toteutuneesta kertovan ja seurantavälineenä toimivan valtiovarainkertomuksen välille. Liikelaitoksen (emon) tietojen lisäksi esitettävät konserniluvut antavat kuvan liiketoiminnan taloudellisesta kokonaisuudesta.

Vuoden 2003 valtiovarainkertomuksen liitetaulukossa 15.2 käytyt laskentakaavat ovat eri liikelaitosten osalta huomattavasti yhtenäistyneet, mutta eivät aivan kaikilta osin ole määräyksen (VM 1/01/2004) mukaisia.

Kokonaisarvio tarkastuksen perusteella on, että taloudellisten tietojen, niin tavoitteiden kuin toteutuneiden, esittäminen on parantunut sekä talousarvioesityksessä että valtiovarainkertomuksessa. Tunnusluvut ovat ajan tasalla, keskeisiä ja ne on laskettu aiempaa yhdenmukaisemmin. Ne esitetään useammalta vuodelta, mikä mahdollistaa sekä yksittäisen liikelaitoksen kehityksen seurannan että sen vertailun muihin liikelaitoksiin. Toteutuneet konserniluvut esitetään kaikista liikelaitoksista, mikä mahdollistaa koko liikelaitoskonsernin muodostaman taloudellisen kokonaisuuden seuraamisen.

REVISIONSVERKETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Revisionens uppläggning

Det primära syftet med revisionen har varit att utvärdera tillräckligheten och användbarheten för de uppgifter om statens affärsverk som getts i den till riksdagen 4 juni 2004 givna berättelsen om statsverkets förvaltning och tillstånd år 2003 (statsverksberättelsen³). Vid bedömningen av den utveckling som skett i uppgiftslämnandet har den senaste statsverksberättelsen jämförts med statsverksberättelserna för åren 1999 - 2002.

I statsverksberättelsen har uppgifter om ettvarit affärsverk getts i kapitel 3 (förvaltningens resultat) i det avsnitt som behandlar ministeriet på affärsverkets förvaltningsområde.

Av de nuvarande affärsverken har Lotsverket och Rederiverket inlett sin verksamhet först från början av år 2004, varför uppgifter om dem inte ännu ingick i statsverksberättelsen.

Emedan budgetförslaget och statsverksberättelsen utgör en helhet med tanke på den styrning av affärsverken som bedrivs av riksdagen, har vid revisionen också genomgått statens budgetförslag för åren 2005 och 2004 samt 2003. I fråga om budgetförslagen har fokuserats på de centrala service- och övriga verksamhetsmål för affärsverken som har föreslagits att beslutas av riksdagen. Enligt förvaltningsområde fördelar sig affärsverken som följer:

- Kommunikationsministeriet
 - Luftfartsverket
 - Lotsverket
 - Vägaffärsverket
 - Rederiverket
- Jord- och skogsbruksministeriet
 - Forststyrelsen
- Finansministeriet
 - Senat-fastigheter

³ Om berättelsen används också benämningen tillståndsberättelsen.

Föreskrifter gällande uppgiftslämnandet

Finansministeriet utfärdade den 15.1.2004 bestämmelsen VM 1/01/2004 om lämnande av uppgifter till regeringens berättelse angående statsverkets förvaltning och tillstånd år 2003. Bestämmelsen är vad affärsverken beträffar a jour och ändamålsenlig med tanke på de uppgifter som krävs.

Finansministeriet utfärdade den 18.6.2003 bestämmelsen TM 0302 om uppgörandet av statens affärsverks budgetförslag. Med denna bestämmelse upphävdes den tidigare 17.2.1994 utfärdade bestämmelsen TM 9202 om uppgörande av statens affärsverks verksamhets- och ekonomiplaner samt budgetförslag. I enlighet med det undantag som omnämndes i det nya beslutet följdes i fråga om Luftfartsverket det tidigare beslutet vid beredning av budgetförslaget för år 2004. Med tanke på de uppgifter som skall ges om affärsverken i budgetförslaget är finansministeriets bestämmelse TM 0302 a jour och ändamålsenlig.

Affärsverkens servicemål och övriga verksamhetsmål i statsverksberättelsen och budgetförslaget

Riksdagen godkänner affärsverkens centrala service- och verksamhetsmål i samband med att den godkänner statsbudgeten. I statsverksberättelsen skall för sin del klargöras, hur affärsverken har uppnått de av riksdagen och andra styrande myndigheter uppställda service- och verksamhetsmålen.

Statsverksberättelsen

I 2003 års statsverksberättelse uppgavs att samtliga affärsverk hade uppnått de för dem för år 2003 uppställda service- och övriga verksamhetsmålsättningarna. Informationsvärdet av denna i sig mycket positiva upplysning om resultatet är emellertid enbart som sådan dåligt och delvis missvisande.

De i budgeten uppställda målen är ofta synnerligen omfattande, såsom att ”sörja för ett ändamålsenligt utbud av tjänster på den egna branschen”. För realiseringen av sådana målsättningar finns inte en mätare eller nollpunkt, som entydigt skulle indela målsättningarna i realiserade och icke-realiserade.

Efter det att riksdagen har godkänt de centrala service- och övriga verksamhetsmålsättningarna kan ministeriet inom ramen för de av riksdagen godkända målen fatta beslut om de mera detaljerade målsättningarna. Emedan de av ministeriet uppställda preciserade målsättningarna konkretiserar och preciserar de av riksdagen godkända målsättningarna, och emedan de inte systematiskt kommer till riksdagens kännedom vid behandlingen av budgetförslaget, borde också om dem rapporteras i statsverksberättelsen.

Om och när i statsverksberättelsen med realiserade målsättningar avses att de av ministeriet uppställda mer detaljerade målsättningarna har uppnåtts, borde både dessa målsättningar och den som uppställt målsättningen klart anges i texten.

Om sättet för att mäta hur målen uppnåtts har om alla affärsverk getts mycket litet information, vilket ytterligare försvagar beslutsfattarens möjlighet att bedöma hur målen har uppnåtts.

Forststyrelsens uppgifter om målsättningarna är alltför knappa, i textavsnittet har endast omnämnts några av de uppgifter som den handhar. Rapporteringen från Luftfartsverket, Senat-fastigheter och Vägaffärsverket har delvis förbättrats, men målsättningarna och deras förverkligande har inte genomgått systematiskt. Målsättningarna har inte indelats i sådana som godkänts av riksdagen och sådana som godkänts endast av ministeriet, och av texten framgår inte alltid, till vilka delar det är fråga om målsättningar och till vilka delar om verksamhet generellt.

Som förbättringar i rapporteringen eller konkreta exempel på en god rapporteringspraxis kan nämnas bl.a.:

- Trots att det ännu finns rum för förbättringar i rapporteringen av utfallet av service- och övriga verksamhetsmål i statsverksberättelsen, har situationen förbättrats från den tidigare, då målsättningarnas realisering ofta inte kommenterades med ett enda ord.
- I förklaringsdelen i 2003 års budgetförslag är en målsättning för Senat-fastigheter att ”främja utarbetandet av användarnas lokalstrategier”. och i statsverksberättelsen för år 2003 har rapporterats, att ”Senat-fastigheter utarbetade under redogörelseåret i samarbete med användaren en lokalstrategi för tre universitet. Före årets slut hade lokalstrategier utarbetats för tio universitet.”

- I beslutdelen i budgetförslaget för år 2003 är en målsättning för Vägaffärsverket att ”säkerställa ett jämlikt serviceutbud som täcker hela landet för underhåll av allmänna vägar” och i statsverksberättelsen för år 2003 har rapporterats att ”inom underhållet av allmänna vägar säkerställde Vägaffärsverket ett jämlikt serviceutbud som täcker hela landet genom att lämna en offert för samtliga entreprenader i Vägförvaltningens regionala entreprenadtävling”.

Trots bestämmelsen om lämnande av uppgifter (VM 1/01/2004) har i rapporteringen om service- och verksamhetsmål inte ännu tillräckligt beaktats de i bestämmelsen omnämnda revisionsverkets särskilda berättelse (K 8/2002 rd), finansutskottets med anledning av denna avgivna betänkande (FiU 9/2002 rd) eller riksdagens skrivelse (RD 20/2002 rd).

Statsverksberättelsen för år 2003 ger alltför knapphändig information om affärsverken, för att riksdagen tillräckligt övergripande skall kunna utvärdera och övervaka hur de godkända service- och övriga verksamhetsmålsättningarna har förverkligats.

Budgetförslaget

Enligt bestämmelsen (TM 0302) skall i beslutdelen i momentmotiveringarna i affärsverksmomentet i budgetförslaget för riksdagens godkännande föreläggas bl.a. affärsverkets centrala servicemål och övriga verksamhetsmål. Målsättningarna bör vara centrala med tanke på affärsverkets verksamhet, konkreta, och de bör kunna följas upp och mätas. Målsättningarna bör formuleras så, att av dem klart framgår, vem som har uppställt de målsättningar som det i respektive fall är fråga om. Affärsverkets servicemål och övriga verksamhetsmål skall dessutom presenteras så, att riksdagen vid beslut om dem har möjlighet att inverka på styrningen av servicenivån.

De servicemål och övriga verksamhetsmål som föreläggs riksdagen för godkännande i beslutdelen i affärsverksmomenten i budgetförslaget för år 2005 är alltså i alltför stor utsträckning en direkt eller indirekt upprepning av de uppgifter som definierats i lagarna om de enskilda affärsverken. I förklaringsdelen kan det vara på sin plats att ge information om de uppgifter som har uppställts för affärsverket i den lag som gäller detta, men som konkret måluppställande i beslutdelen är det inte tillräckligt.

Emedan lagarna om affärsverken är avsedda att vara gällande en längre tid, är de i dem definierade uppgifterna tämligen omfattande

och allmänt hållna: ”planering av trafikmiljön, skötsel av i besittning varande naturresurser, handhavande av lotsningstjänster, produktion av lokaltjänster” osv. Vid det årliga måluppställandet borde för affärsverkets uppgifter på dess bransch uppställas konkreta målsättningar, med vilka dessa uppgifter blir fyllda, och inte år efter år i praktiken uppställa som mål att lagen om affärsverket skall iakttas.

De målsättningar som uppställs för affärsverken har i budgetförslaget ofta angetts med formuleringen ”sörja för, säkerställa, utveckla, främja, sköta” osv. Härvid saknas en konkret målsatt nivå eller en mätare, som de uppnådda resultaten kunde jämföras med. I budgetförslaget presenteras sällan klart mätbara målsättningar, som kunde möjliggöra en effektiv styrning av servicenivån. Som en kuriositet kan nämnas den för Lotsverket i budgetförslaget för år 2004 uppställda målsättningen ”väntetiden vid lotstjänster får vara högst två timmar”. Målsättningen är konkret, mätbar och viktig för den som utnyttjar tjänsten. I budgetförslaget för år 2005 ingår emellertid inte längre en motsvarande målsättning.

Måluppställandet har ändå förbättrats. Som exempel på detta kan nämnas bl.a. de av miljöministeriet i budgetförslagen för åren 2004 och 2005 för Forststyrelsen uppställda konkreta målsättningarna angående naturskyddet, att målsättningarna för Forststyrelsens affärsverksamhet och målsättningarna för de offentliga förvaltningsuppgifterna har presenterats som skilda punkter i budgetförslaget för år 2005, och de sex strategiska målsättningar som har uppställts för Senat-fastigheter i budgetförslaget för år 2004.

I budgetförslaget för år 2005 berättas exempelvis i förklaringsdelen i affärsverksmomentet om Forststyrelsen, att vid utvärderingen av verksamheten och hur målsättningarna har uppnåtts används mätare, om vilkas utvecklingsbehov och de målsatta värdena jord- och skogsbruksministeriet besluter i samband med att service- och övriga målsättningar och resultatmålsättningen uppställs. Trots att ministerierna använder mätare, presenteras dessa mätare eller de till dem anknutna målsättningarna inte i de i budgetförslagets beslutsdel uppställda service- och verksamhetsmålen eller i statsverksberättelsen. Att de konkreta mål som innefattar en målsatt nivå och mätbara målsättningar ”sparas” för att användas endast för de av ministeriet uppställda målsättningarna, försämrar riksdagens möjligheter att effektivt styra servicenivån.

De service- och övriga verksamhetsmålsättningar för affärsverken som ingår i budgetförslagets beslutsdel uppfyller för närvarande inte

ännu tillräckligt kraven på att vara väsentliga, konkreta, mätbara och uppföljbara.

I bilagorna 1-4 till denna revisionsberättelse har jämförts de i beslutsdelen i affärsverksmomenten i statens budgetförslag för år 2003 uppställda service- och övriga verksamhetsmålen med det rapporterade utfallet i berättelsen om statsverkets förvaltning och tillstånd år 2003.

Ekonomiska målsättningar och bokslutsuppgifter i statsverksberättelsen och budgetförslaget

Räkenskapsårets resultat, som anges i affärsverkets resultaträkning, och det penningbelopp som skall intäktsföras till statsbudgeten är centrala för affärsverket uppställda finansiella målsättningar. Enligt den nya lagen om affärsverken (1185/2002) besluter ministeriet om de slutgiltiga målsättningarna, men de preliminära målsättningarna har i allmänhet beskrivits i affärsverksmomentens förklaringsdel i budgetförslaget. I budgetförslaget för år 2005⁴ hade för alla affärsverk i enlighet med bestämmelsen (TM 0302) angetts de preliminära resultat- och intäktsföringsmålen.

Affärsverkens resultat- och intäktsföringsmål samt deras förverkligande har i statsverksberättelsen beskrivits i kapitel 3 i det avsnitt som gäller ministeriet på respektive affärsverks förvaltningsområde.

Rapporteringen om de ekonomiska målsättningarna är varierande och slumpmässig. I fråga om resultatet och intäktsföringen är det skäl att alltid meddela både målsättningen och förverkligandet och vid behov förklara orsakerna till avvikelser. Till övriga delar kunde det oftast räcka med en hänvisning till statsverksberättelsens bilagetabell 15.2., i vilken presenteras nyckeltalen i affärsverkens bokslut. I bilagetabellen har också beskrivits ettvar affärsverks realiserade resultat (räkenskapsperiodens vinst) och intäktsföringen av vinsten. I statsverksberättelsen har emellertid inte i textavsnittet om något affärsverk (kapitel 3, förvaltningens resultat) hänvisats till de uppgifter som finns att få i tabell 15.2.

Enligt bestämmelsen om uppgiftslämnande (VM 1/01/2004) skall affärsverkens nyckeltal anges med användning av de formler som finns i den av Företagsforskningsdelegationen år 1999 utgivna handledningen för bokslutsanalys. I enhetlighet med detta skall också en-

⁴ I förklaringsdelen i ettvar affärsverksmoment.

ligt bestämmelsen om uppgörande av affärsverkens budget siffrorna i den tabell med nyckeltal som ingår i statsbudgeten presenteras på samma sätt.

Tillräckligheten och användbarheten för uppgifterna i statsverksberättelsens tabell 15.2. har under de senaste åren förbättrats väsentligt med tanke på uppföljning och beslutsfattande.

Angivelser av nyckeltal från flera år gör det möjligt att observera både utvecklingstrender och avvikelser. De flesta i statsbudgeten angivna preliminära och uppskattade siffrorna om affärsverken har presenterats såsom förverkligade i statsverksberättelsens bilagetabell. Detta skapar ett logiskt samband mellan statsbudgeten, som fungerar som plan och handlingsföreskrift, och statsverksberättelsen, som fungerar som verktyg för uppföljningen. De koncernsiffror som meddelas utöver informationen om affärsverket (moderenheten) ger en bild av affärsverksamheten som ekonomisk helhet.

De beräkningsformler som används i bilagetabellen 15.2 i statsverksberättelsen för år 2003 har betydligt förenhetligats i fråga om de skilda affärsverken, men iakttar ändå inte till alla delar bestämmelsen (VM 1/01/2004).

Helhetsbedömningen på basis av revisionen är, att presentationen av ekonomiska uppgifter, såväl målsättningar som realiserade, har förbättrats både i budgetförslaget och i statsverksberättelsen. Nyckeltalen är a jour, centrala, och har beräknats mera enhetligt än tidigare. De presenteras för flera år, vilket möjliggör både en uppföljning av det enskilda affärsverkets utveckling och en jämförelse av denna med andra affärsverk. Realiserade koncernsiffror presenteras för alla affärsverk, vilket möjliggör en uppföljning av den ekonomiska helhet som hela affärsverkskoncernen utgör.

KANNANOTTOJEN PERUSTEET

1. JOHDANTO

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastanut valtion liikelaitoksia koskevaa tuloksellisuusraportointia valtiovarainkertomuksessa sekä siihen liittyen liikelaitoksille valtion talousarvioesityksessä asetettavia palvelutavoitteita ja muita toimintatavoitteita. Tarkastuksen on tehnyt ylitarkastaja Vesa Koivunen.

1.1 Nykyiset liikelaitokset

Valtion kuudesta liikelaitoksesta neljä kuuluu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ja yksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle⁵ sekä yksi valtiovarainministeriön hallinnonalalle.

Kaikkien liikelaitosten yhteenlaskettu liikevaihto on vuonna 2004 arviolta noin 1,6 miljardia euroa, taseiden yhteenlaskettu loppusumma 8,8 miljardia euroa ja henkilöstön yhteenlaskettu määrä 8500. Liikelaitosten vuoden 2004 tuloksista valtion talousarvioon vuonna 2005 tuloutettavaksi määräksi on arvioitu noin 104 miljoonaa euroa.

⁵ *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle kuuluva Metsähallitus on luonnonsuojelun osalta ympäristöministeriön tavoiteohjauksessa.*

Taulukko 1: Nykyiset liikelaitokset (konsernit) ja niiden toiminnan volyymi vuonna 2004 (arvio)

	Ilmailu- laitos	Luot- saus- liike- laitos	Metsä- hallitus	Senaat- ti-kiin- teistöt	Tielii- kelaitos	Varus- tamo- liikelai- tos
Perus- tettu vuonna	1991	2004	1994	1999	2001	2004
Minis- teriö	LVM	LVM	MMM	VM	LVM	LVM
Liike- vaihto, milj. €	225	34	246	539	500	50
Tase, milj. €	700	20	2200	5420	226	192
Henki- löstö	1850	385	2100	235	3300	615
Voiton- tuloutus	3	0,1	66	32	2	0,5

1.2 Eduskunnan rooli liikelaitoksen ohjausprosessissa

1.2.1 MONIPORTAINEN OHJAUS

Moniportainen ohjaus on liikelaitosmallin ominaispiirre. Liikelaitoksen ulkoiseen ohjaukseen osallistuvat eduskunnan lisäksi valtioneuvosto, liikelaitoksen hallinnonalan ministeriö, valtiovarainministeriö budjettiministeriönä ja liikelaitoksen hallitus. Liikelaitoksen ohjaus perustuu toiminnallisia ja yhteiskunnallisia tavoitteita korostavan palvelutaso-ohjauksen ja rahamääräisiä tuottotavoitteita korostavan tulosohjauksen yhdistelmään.

Uudistettu laki valtion liikelaitoksista (jäljempänä liikelaitoslaki) tuli voimaan 1. päivänä helmikuuta 2003. Vanhoihin, olemassa olleisiin, liikelaitoksiin sovellettiin 31.12.2003 asti vanhaa liikelaitoslakia (627/1987), minkä lisäksi vuoden 2003 tilinpäätös tehtiin vanhan lain mukaan. Ilmailulaitokseen vanhaa lakia sovelletaan aina 31.12.2004

asti. Liikelaitoslain lisäksi kustakin liikelaitoksesta on säädetty omalla liikelaitoskohtaisella lailla. Liikelaitoskohtaiset lait on jo uudistettu tai uudistetaan uuden yleislain mukaisiksi.

Eduskunnan ohjaustehtäviin ei tehty suuria muutoksia. Eduskunta päättää edelleen liikelaitoksen keskeisistä palvelu- ja muista toimintatavoitteista ja muiden ohjaustahojen asettamat tavoitteet ovat alisteisia näille eduskunnan päättämille tavoitteille. Valtioneuvostolta siirrettiin päätösvaltaa ja vastuuta liikelaitoksen hallinnonalan ministeriölle. Eduskunnan päätettyä valtion talousarviosta ministeriö päättää eduskunnan tavoitepäätösten asettamissa rajoissa tarkemmin liikelaitoksen palvelutavoitteista ja muista toimintatavoitteista sekä liikelaitoksen tulostavoitteesta ja tuloutustavoitteesta.

Eduskunta päättää myös liikelaitoksen peruspääoman muutoksista, määrärahan ottamisesta talousarvioon peruspääoman korottamista varten, lainanoton enimmäismäärästä, investointien enimmäismäärästä, valtuudesta tehdä sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seuraavina varainhoitovuosina, ja liikelaitoksen antamista takauksista liikelaitoksen kanssa samaan konserniin kuuluvan tytäryhtiön lainasta. Lisäksi eduskunta päättää mahdollisesta valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta liikelaitokselle määrätyn liiketaloudellisesti kannattamattoman tehtävän rahoittamiseksi.

Liikelaitoksen hallituksen tehtävänä on huolehtia siitä, että liikelaitos toimii eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti. Liikelaitoksen hallitus tekee pohjaesityksen liikelaitoksen talousarvioehdotukseksi, siihen liittyvän esityksen liikelaitoksen seuraavan vuoden palvelutavoitteiksi ja muiksi toimintatavoitteiksi sekä tulostavoitteeksi ja tuloutustavoitteeksi. Budjettiprosessin jälkeen tavoitteet tulevat joko sellaisenaan hyväksytyinä tai osin muutettuna taikka tarkennettuina liikelaitoksen toiminnassaan toteutettaviksi tavoitteiksi.

Liikelaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta vastaavat liikelaitoksen hallitus ja toimitusjohtaja.

1.2.2 OHJAUSASIAKIRJAT

Eduskunta perehtyy liikelaitosten vuosittaisessa ohjausprosessissa ennen kaikkea valtiopäiväasiakirjoihin, jotka vuosittain tulevat eduskunnan ja sen valiokuntien käsiteltäviksi määrättyssä järjestyksessä ja määrättyinä ajankohtina. Talousarvioesityksen lisäksi valtiopäivä-

asiakirjoihin ja liikelaitoksen ohjausasiakirjoihin kuuluu hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta, ns. valtiovarainkertomus⁶. Eduskunnan osuus ja rooli päätöksentekijänä liikelaitosten vuosittaisessa tulos- ja omistajaohjauksessa on paljolti sidoksissa näihin ohjausasiakirjoihin.

Suunnittelu- ja päätösasiakirjana toimivan valtion talousarvioesityksen ja tavoitteiden toteutumisesta kertovana seuranta-asiakirjana toimivan valtiovarainkertomuksen on tarkoitus yhdessä antaa oikeat ja riittävät tiedot sekä eduskunnan budjettivallan toteuttamiseen että liikelaitosten tulokselliseen ohjaukseen.

⁶ Teoksesta käytetään myös nimitystä *tilakertomus*.

2.

TARKASTUSASETELMA

2.1.1 AIEMPIA KANNANOTTOJA TARKASTUSAIHEESTA

Kritiikkiä ja parannusehdotuksia liikelaitoksia koskevien tietojen esittämiseen valtion talousarvioesityksessä ja hallituksen kertomuksessa valtiovarain hoidosta ja tilasta on muun muassa Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomuksessa "Valtion liikelaitosten tulos- ja omistajaohjaus" (K 8/2002 vp) sekä kertomuksen pohjalta annetussa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä (VaVM 9/2002 vp). Eduskunta päätti 10 päivänä syyskuuta 2002 lähettää valtiovarainvaliokunnan mietinnön sekä Valtiontalouden tarkastusvirastolle että hallitukselle tiedoksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten (EK 20/2002 vp). Erilliskertomuksessa tavoiteasetteluun ja tavoitteista raportointiin kohdistettu kritiikki perustui vuoden 2001 talousarvioesitykseen sekä vuosien 1999 ja 2000 valtiovarainkertomuksiin.

Myös eduskunnan puhemiesneuvoston asettaman kertomusmenettelytyöryhmän toukokuussa 2002 luovutetussa mietinnössä "Kertomusmenettelyn kehittäminen eduskunnan valtion taloudenhoidon valvontatoimen osana" pidettiin tärkeänä tietojen saamista liikelaitoksista nykyistä laajemmin ja todettiin, että edellä mainitussa tarkastuskertomuksessa esitetyt näkemykset vastaavat työryhmän näkemystä.

2.1.2 TARKASTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Tarkastuksen ensisijaisena tavoitteena on ollut saada käsitys valtion liikelaitoksista annettujen tietojen riittävydestä ja käyttökelpoisuudesta vuotta 2003 käsittelevässä valtiovarainkertomuksessa⁷, joka annettiin eduskunnalle 4. kesäkuuta 2004.

⁷ *Hallituksen kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003.*

Luotsausliikelaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen toiminta on alkanut vasta vuoden 2004 alusta, joten niitä koskevia tietoja ei valtiovarainkertomuksessa vielä ollut.

Tietojen antamisessa tapahtunutta kehitystä arvioitaessa ovat uusimman valtiovarainkertomuksen vertailukohteina olleet vuosien 1999 - 2002 valtiovarainkertomukset.

Koska talousarvioesitys ja valtiovarainkertomus muodostavat eduskunnan harjoittaman liikelaitosohjauksen kannalta kokonaisuuden, on tarkastuksessa käyty läpi myös valtion talousarvioesityksiä vuodelle 2005 ja 2004 sekä 2003. Talousarvioesityksissä on tarkastuksessa keskitytty eduskunnan päätettäväksi esitettäviin liikelaitoksen keskeisiin palvelu- ja muihin toimintatavoitteisiin. Tavoiteasetannassa tapahtunutta kehitystä arvioitaessa ovat vertailukohteina olleet myös vuosien 2000 – 2002 talousarvioesitykset.

Tarkastuksesta ei ole laadittu tarkastuskertomusluonnosta eikä tarkastuskertomuksesta ole pyydetty selityksiä tai lausuntoja.

3.

TARKASTUSHAVAINNOT

3.1 Tietojen antoa koskeva ohjeistus

3.1.1 VALTIOVARAINKERTOMUS

Valtiovarainministeriö antoi 15.1.2004 määräyksen (VM 1/01/2004) tietojen toimittamisesta hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003.

Määräyksen mukaan hallinnon tuloksellisuus -luvussa on selvitettävä, miten hallinnonalan liikelaitokset ovat saavuttaneet eduskunnan ja muiden ohjausviranomaisten asettamat palvelu- ja muut toimintatavoitteet sekä taloudelliset tavoitteet. Selvityksessä on otettava huomioon Valtiontalouden tarkastusviraston liikelaitosten tulos- ja omistajaohjauksesta antama erilliskertomus (K 8/2002 vp), valtiovarainvaliokunnan sen johdosta antama mietintö (VaVM 9/2002 vp) sekä eduskunnan antama kirjelmä (EK 20/2002 vp).

Lisäksi määräyksessä on ilmoitettu valtiovarainkertomuksen liitetaulukkoa 15.2 varten toimitettavat liikelaitosten ja liikelaitoskonsernien tunnusluvut ja tiedot. Tunnusluvut tulee esittää käyttäen niitä kaavoja, jotka ovat Yritystutkimusneuvottelukunnan vuonna 1999 julkaisemassa tilinpäätösanalyysia koskevassa oppaassa.

3.1.2 TALOUSARVIOESITYS

Valtiovarainministeriö antoi 18.6.2003 määräyksen (TM 0302) valtion liikelaitosten talousarvioehdotusten laadinnasta. Tällä määräyksellä kumottiin aiempi valtiovarainministeriön valtion liikelaitosten toiminta- ja taloussuunnitelmien sekä talousarvioehdotusten laadinnasta 17.2.1994 antama määräys (TM 9202). Uudessa määräyksessä mainitun poikkeuksen mukaisesti noudatettiin Ilmailulaitoksen osalta vuoden 2004 talousarvioesityksen valmistelussa aiempaa määräystä.

Uuden määräyksen (TM 0302) mukaan valtion talousarvioesitykseen sisällytetään asianomaista liikelaitosta koskevaan lukuun luku-perustelut, jotka muodostuvat päätösosasta ja selvitysosasta. Luku-perusteluissa esitetään yhdenmukaisessa järjestyksessä tiedot liikelai-

toksen ja liikelaitoskonsernin toiminnasta sekä toiminnallisista ja liiketaloudellisista tavoitteista. Määräyksen mukaan lukuperustelut on kirjoitettava siten, että niistä selkeästi ilmenee, kenen asettamista tavoitteista tai arvioista kulloinkin on kyse.

Päätösosassa esitetään eduskunnan hyväksyttäväksi laeissa säädettyt asiat, muun muassa liikelaitoksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet. Määräyksen mukaan valtion talousarvioon kirjattavien liikelaitoksen palvelutavoitteiden ja muiden toimintatavoitteiden tulee olla liikelaitoksen toiminnan kannalta:

- keskeisiä
- konkreettisia
- ja sellaisia, että niitä voidaan seurata ja mitata.

Liikelaitoksen palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet pitää esittää niin, että eduskunnalla on niistä päättäessään mahdollisuus vaikuttaa palvelutaso-ohjaukseen.

Selvitysosassa esitetään päätösosaan sisältyvistä tiedoista yksityiskohtaisempia tietoja ja perusteluja. Palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden kuvausta koskevassa selvitysosassa täsmennetään tavoitteita ja esitetään muun muassa ministeriön liikelaitokselle ja liikelaitoskonsernille asettamat alustavat tulostavoitteet, voitontuloutustavoitteet ja muut taloudelliset tavoitteet. Asianomaisen ministeriön asettamat taloudelliset tavoitteet eivät saa olla ristiriidassa eduskunnan asettamien keskeisten palvelutavoitteiden ja muiden toimintatavoitteiden kanssa.

Selvitysosassa esitetään myös kuvaus liikelaitoksen ja liikelaitoskonsernin toiminnan ja talouden kehityksestä käyttäen hyväksi määräyksen liitteenä olevia mallitaulukoita. Talousarvioesityksen liitteessä 2 olevaan tunnuslukutaulukkoon valitut tunnusluvut ja niiden laskentakaavat ovat samoja kuin valtiovarainkertomusta varten esitettävät tunnusluvut. Talousarvioesityksessä ja valtiovarainkertomuksessa määräysten mukaisesti esitettävät taloudelliset tunnusluvut muodostavat siten yhdenmukaisen ja loogisen kokonaisuuden ohjauksen perustaksi.

3.2 Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Talousarvioesityksen osalta pääpaino on tässä tarkastuksessa liikelaitosluvun päätösosassa asetetuissa tavoitteissa. Myös selvitysosassa

annettuja tietoja on käyty läpi muun muassa tulos- ja tuloutustavoitteiden osalta. Selvitysosan tiedot ovat luonteeltaan täydentäviä ja selventäviä tietoja. Eduskunnan hyväksymät, liikelaitosta ja sen hallinnonalan ministeriötä sitovat palvelu- ja muut toimintatavoitteet asetetaan päätösoosassa.

Valtiovarainkertomuksen osalta palvelutavoitteiden ja muiden toimintatavoitteiden toteutumisesta kertovien tietojen lisäksi on käsitelty muun muassa tulos- ja tuloutustavoitteiden toteumatietoja sekä liiketoiminnan menestyksellisyydestä kertovia tilinpäätöstietoja. Valtiovarainkertomuksessa kunkin liikelaitoksen tiedot on esitetty hallinnon tuloksellisuus -luvussa (luku 3) liikelaitoksen hallinnonalan ministeriön osuudessa. Liitetaulukossa 15.2 on lisäksi esitetty kaikkien liikelaitosten tilinpäätösten tunnusluvut.

3.2.1 ILMAILULAITOS

Talousarvioesityksen tiedot liikelaitosluvun päätösoosassa

Palvelu- ja toimintatavoitteet ovat vuosien 2003, 2004 ja 2005 talousarvioesityksissä lähes identtisiä ja edellisten vuosien kaltaisia. Tavoitteeksi on esitetty jo liikelaitoskohtaisessa laissa mainittu lentoasema- ja lennonvarmistuspalvelujen tarjoaminen. Lisäksi on laajasti luoteltu, miten palvelut on tuotettava ja millä edellytyksillä

- palvelut on tuotettava mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti sekä turvallisesti
- palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta on huolehdittava liiketoiminnan edellytysten mukaisesti
- liikenneilmailun toimintaedellytysten on oltava lentoasemilla hyvät
- Ilmailulaitoksen toimesta johtuvien lentoliikenteen viiveiden on oltava mahdollisimman vähäisiä
- Suomen lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää on ylläpidettävä ja kehitettävä niiden palvelujen kysyntää vastaavasti yhtenä kokonaisuutena.

Valtiovarainkertomuksen tiedot

Ilmailulaitoksen tiedot on kerrottu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan luvussa 3.9 otsikon "Liikenneministeriö omistajana" alla sivuilla 153 - 154.

Ilmailulaitoksen kerrottiin saavuttaneen sille asetetut palvelu- ja toimintatavoitteet. Lisäksi mainittiin, että Ilmailulaitoksen tavoitteena on huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman tehokkaasti, taloudellisesti ja turvallisuutta edistäen.

Lisäksi on muun muassa kerrottu, että

- Ilmailulaitoksen 25 lentoasemaa hoidetaan verkostoperiaatteella, jolloin yksittäisten asemien taloutta arvioidaan osana kokonaisuutta
- lentoasema- ja lennonvarmistuspalveluiden turvallisuus pysyi hyvänä
- lentoturvallisuushallinnolle raportoitiin 112 lentoturvallisuutta vaarantaneen tapauksen vaatimukset täyttäneitä tapausta
- vuoden 2003 alussa aloitettiin matkustajien ja käsimatkatavaran turvatarkastusten lisäksi myös ruumamatkatavaroiden täydellinen turvatarkastus
- liikeilmailussa ei tapahtunut yhtään onnettomuutta vuonna 2003
- Ilmailulaitos aloitti noin 20 miljoona euroa maksavan ns. Non-Schengen terminaalin laajennuksen. Tampereen entiseen rahti-terminaaliin kehitettiin uusi matalan kustannustason palvelukonsepti
- toimintavuoden aikana Ilmailulaitos pyrki sopeuttamaan lentoasemien aukioloajat kulloiseenkin liikennetilanteeseen ja jatkoi lentoasemien lähialueiden kaavoitusyhteistyötä lentoasemakuntien kanssa.

3.2.2 LUOTSAUSLIKELAITOS

Talousarvioesityksen tiedot liikelaitosluvun päätösosassa

Luotsausliikelaitoksen toiminta alkoi vuonna 2004. Vuoden 2004 talousarvioesityksessä tavoiteasettelu oli hyvin samankaltainen kuin Ilmailulaitoksella, mutta hieman eri lailla ilmaistuna. Kun Ilmailulaitoksen yhdeksi tavoitteeksi on lähes suoraan kirjoitettu liikelaitoskohtaisen lain mukainen tehtävä, on Luotsausliikelaitoksen tavoitteeksi asetettu toimialaansa kuuluvien palvelujen tarjonta ja kehittäminen. Toimiala puolestaan on määritelty liikelaitoskohtaisessa laissa eli tavoitteeksi on asetettu tässäkin liikelaitoskohtaisen lain noudattaminen. Samoin kuin Ilmailulaitoksellakin, on liiketaloudellinen näkökulma tuotu myös Luotsausliikelaitoksella esiin toteamalla, että

palvelujen tarjonnasta ja kehittämisestä on huolehdittava liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.

Muiksi palvelu- ja toimintatavoitteiksi on Luotsausliikelaitokselle asetettu lähes sellaisenaan liikelaitoskohtaisen lain (938/2003) toimialaa ja tehtävää koskevassa pykälässä oleva muu teksti. Laitoksen tehtävänä on huolehtia luotsauslain (940/2003) mukaisten luotsauspalvelujen tarjonnasta.

Lisäksi tavoitteeksi oli asetettu, että luotsauspalvelujen odotusaika saa olla enintään kaksi tuntia.

Vuoden 2005 talousarvioesityksessä palvelu- ja muut toimintatavoitteet ovat muuten täysin identtiset vuoden 2004 kanssa, mutta edellä mainittu luotsauspalvelujen odotusaikaa koskeva tavoite on poistettu tekstistä.

Valtiovarainkertomuksen tiedot

Luotsausliikelaitoksen toiminta alkoi vuonna 2004, joten laitos ei ole vielä mukana vuoden 2003 valtiovarainkertomuksessa.

3.2.3 VARUSTAMOLIIKELAITOS

Talousarvioesityksen tiedot liikelaitosluvun päätösosassa

Varustamoliikelaitoksen toiminta alkoi vuonna 2004. Luotsausliikelaitoksen tapaan Varustamoliikelaitoksellekin asetettiin vuoden 2004 talousarvioesityksessä tavoitteeksi toimialaansa kuuluvien palvelujen tarjonta ja kehittäminen. Kun toimiala on määritelty liikelaitoskohtaisessa laissa, on tavoitteeksi tässäkin siten asetettu liikelaitoskohtaisen lain noudattaminen. Samoin kuin Ilmailulaitoksella ja Luotsausliikelaitoksella, on liiketaloudellinen näkökulma tuotu myös Varustamoliikelaitoksella esiin toteamalla, että palvelujen tarjonnasta ja kehittämisestä on huolehdittava liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.

Muiksi palvelu- ja toimintatavoitteiksi on Varustamoliikelaitokselle asetettu sellaisenaan liikelaitoskohtaisen lain (937/2003) toimialaa ja tehtävää koskevassa pykälässä oleva muu teksti.

Vuoden 2005 talousarvioesityksessä palvelu- ja muut toimintatavoitteet ovat täysin identtiset vuoden 2004 kanssa.

Valtiovarainkertomuksen tiedot

Varustamoliikelaitoksen toiminta alkoi vuonna 2004, joten laitos ei ole vielä mukana vuoden 2003 valtiovarainkertomuksessa.

3.2.4 TIELIIKELAITOS

Talousarvioesityksen tiedot liikelaitosluvun päätösosassa

Tieliikelaitoksen palvelu- ja toimintatavoitteita koskeva teksti on täysin identtinen vuosien 2002, 2003 ja 2004 talousarvioesityksissä. Vuoden 2001 talousarvioesityksestä se poikkeaa vain siinä, että vuosien 2002 - 2004 esityksissä tavoitteisiin on lisätty, että "Tieliikelaitos kehittää tuotteita ja palveluita, jotka parantavat elinympäristön tilaa ja ovat ympäristöystävällisiä".

Luotsausliikelaitoksen ja Varustamoliikelaitoksen tapaan Tieliikelaitoksellekin asetettiin vuoden 2004 talousarvioesityksessä tavoitteeksi toimialaansa kuuluvien palvelujen tarjonta ja kehittäminen. Kun toimiala on määritelty liikelaitoskohtaisessa laissa, on tavoitteeksi tässäkin asetettu liikelaitoskohtaisen lain noudattaminen. Niin kuin muillakin liikenne- ja viestintäministeriön alaisilla liikelaitoksilla, on liiketaloudellinen näkökulma tuotu myös Tieliikelaitoksella esiin toteamalla, että palvelujen tarjonnasta ja kehittämisestä on huolehdittava liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.

Lisäksi tavoitteeksi on asetettu varmistaa tasapuolinen koko maan kattava palvelutarjonta yleisten teiden kunnossapidossa ja lossiliikenteen hoidossa.

Vuoden 2005 talousarvioesityksen palvelu- ja toimintatavoitteiden teksti on täysin identtinen vuoden 2001 talousarvioesityksen kanssa. Siten edellä mainittu vuosien 2002 - 2004 talousarvioesityksissä ollut lisäys on poistettu.

Valtiovarainkertomuksen tiedot

Tieliikelaitoksen tiedot on kerrottu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan luvussa 3.9 otsikon "Liikenneministeriö omistajana" alla sivuilla 153 - 154.

Tieliikelaitoksen kerrottiin saavuttaneen sille asetetut palvelu- ja toimintatavoitteet. Lisäksi mainittiin, että Tieliikelaitoksen tavoitteena on huolehtia toimialaansa kuuluvien palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.

Lisäksi on muun muassa kerrottu:

- Tieliikelaitos sai tarjouspyyntöjä noin 1 100 miljoonan euron edestä ja tarjouksia jätettiin 1 050 miljoonan euron arvosta eli 95 % kysynnästä
- tasapuolinen ja koko maan kattava palvelutarjonta yleisten teiden kunnossapidosta varmistettiin jättämällä Tiehallinnon alueurakkakilpailussa tarjous kaikista urakoista
- lauttaliikennettä hoidettiin perussopimuksen ja tehtyjen lisäsovimusten mukaisesti
- Tieliikelaitoksen tarjoamista monenlaisista ympäristöpalveluista.

3.2.5 METSÄHALLITUS

Talousarvioesityksen tiedot liikelaitosluvun päätösosassa

"Metsähallitus hoitaa hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväällä tavalla siten kuin maa- ja metsätalousministeriön kanssa tulosoajauksessa sovitaan." Edellä sanottu Metsähallituksen päätavoite on täysin identtinen vuosien 2002, 2003 ja 2004 talousarvioesityksissä ja vastaa käytännössä liikelaitoskohtaisessa laissa (1169/1993) Metsähallitukselle asetettua päätehtävää: "Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee kestävästi sekä tuloksellisesti hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta". Vuoden 2001 talousarvioesitykseen verrattuna päätavoitetta on vuosina 2002 - 2004 täydennetty lisäämällä sana "kulttuurisesti".

Edellisten vuosien tapaan Metsähallituksen palvelu- ja toimintatavoitteiksi on sekä vuoden 2003 että 2004 talousarvioesityksessä lisäksi asetettu useita, keskenään hyvinkin eritasoisia tavoitteita. Niitä

ovat muun muassa toiminnan kehittäminen niin Kansallinen metsäohjelma 2010:n kuin Metsähallituksen kehittämisstrategian 2001 – 2007 mukaisesti, yhteiskunnallisten retkeilypalvelujen ja siemenhuoltotöiden tuottaminen, erävalvonta, kala- ja riistataloutta koskevien hankkeiden toteuttaminen, Suomen Metsäsäätiön avustaminen enintään 0,2 miljoonalla eurolla sekä kannattavan liiketoiminnan ja laajenevien yhteiskunnallisten palveluiden kautta työmahdollisuuksien tarjoaminen Itä- ja Pohjois-Suomessa sellaisilla alueilla, joilla muuten syntyy vähän uusia työpaikkoja. Edellä mainittu työllistämistavoite on neljänä viime vuotena ilmaistu samalla tavalla. Sitä aikaisemmin tavoite ilmoitettiin toteamalla, että "Metsähallitus tukee Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä pitämällä näillä alueilla metsätöissä henkilötyön osuuden mahdollisimman suurena". Yhtenäkin vuonna ei tätäkään tavoitetta ole talousarvioesityksessä ilmoitettu konkreettisenä lukumäärätavoitteena (työllistettävien lukumäärä, henkilötyövuodet tms.)

Selvitysosassa on lisäksi kerrottu yksityiskohtaisempia tietoja tavoitteista ja niiden toteuttamisesta.

Vuoden 2004 talousarvioesityksessä on edellisten vuosien tapaan todettu, että "Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet asetetaan pääluokan 35 luvussa 20". (Pääluokka 35 on ympäristöministeriön hallinnonala.) Vaikka Metsähallitukselle asetettuja luonnonsuojelutavoitteita on paljon, ne täyttävät konkreettisuuden vaatimuksen melko hyvin.

Vuoden 2005 talousarvioesityksessä palvelu- ja muiden toimintatavoitteiden esittämistä on selkeytetty jakamalla tavoitteet kahteen erilliseen ryhmään

- liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet
- julkisten hallintotehtävien palvelu- ja toimintatavoitteet sekä julkisten hallintotehtävien hoitamisen rahoitus.

Liiketoiminnan tavoitteiden mukaan "Metsähallitus hoitaa ja käyttää hallinnassaan olevia talousmetsiä ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla ja ottaa huomioon sille asetetut yhteiskunnalliset velvoitteet". Kolmesta edellisestä vuodesta poiketen metsien hoito "kulttuurisesti" kestäväällä tavalla ei enää ole mukana. Lisäksi on todettu, että "Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2005 enintään 0,2 miljoonalla eurolla".

Julkisten hallintotehtävien palvelu- ja toimintatavoitteet ja niiden rahoitus on esitetty momenttien 30.60.24, 30.60.25 ja 30.60.43 yhteydessä. Jos ottaa huomioon myös selvitysosissa annetut tiedot, antaa talousarvioesitys konkreettisen kuvan Metsähallituksen vuoden 2005 julkisista hallintotehtävistä.

Luonnonsuojelun palvelu- ja toimintatavoitteet on edellisten vuosien tapaan esitetty laajasti ja melko konkreettisesti ympäristöministeriön hallinnonalan luvussa 35.20.

Valtiovarainkertomuksen tiedot

Metsähallituksen tiedot on kerrottu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan luvussa 3.8 otsikon "Metsätalous" alla sivuilla 138-139.

Tietoja on annettu Metsähallitus-konsernin liikevaihdosta ja tilikauden voitosta ja voitontuloutuksesta. Asetetut palvelu- ja toimintatavoitteet kerrottiin saavutetun. Lisäksi kerrottiin, että

- laitos huolehti sille asetetusta työllisyysvelvoitteesta
- laitos tuotti maa- ja metsätalousministeriön tilaamia retkeilypalveluita
- Metsähallituslain uudistamista valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiseksi jatkettiin.

Luonnonsuojelun osalta tavoiteasettelusta vastaa ympäristöministeriö. Ympäristöministeriön hallinnonalan luvussa 3.13 ei ole erikseen kerrottu Metsähallitukselta ostetuista palveluista eikä Metsähallitukselle asetettujen luonnonsuojelun palvelu- ja toimintatavoitteiden saavuttamisesta. Palvelujen ostoon Metsähallitukselta on kuitenkin viitattu kertomalla, että ympäristöministeriön kirjanpidossa on muutettu Metsähallituksen tuottamien luonnonsuojelualueiden hoidon menojen kirjaustapaa.

3.2.6 SENAATTI-KIINTEISTÖT

Talousarvioesityksen tiedot liikelaitosluvun päätösosassa

Muiden liikelaitosten tavoin Senaatti-kiinteistöjen tavoitteina esitetään sekä vuoden 2003 että vuoden 2004 talousarvioesityksessä laitoksen keskeiset tehtävät: "huolehtia sen hallintaan luovutettujen kiinteistöjen omistajusasioista sekä toiminnallaan turvata ko. kiin-

teistöjen tehokas käyttö sekä arvon säilyminen ja kehittyminen". Toimitilatarjonnassa edellytetään otettavan huomioon sekä liiketaloudelliset tavoitteet että asiakkaiden tarpeet siten, että rakennuskanta ylläpidetään kysyntää vastaavana.

Vuoden 2004 talousarvioesityksessä muina tavoitteina olivat muun muassa vuokrajärjestelmän kehittäminen, käyttäjien tarvitsemien uusien palvelumuotojen kehittäminen ja ympäristöstrategiassa noudatettavia periaatteita. Uutuutena palvelutavoitteissa ja muissa toimintatavoitteissa oli kuusi lähivuosille asetettua strategista päämäärää:

- lisäarvon tuottaminen asiakkaan ydintoiminnalle
- vuorovaikutteisten asiakassuhteiden luominen
- kumppanuuksien kehittäminen lisäarvoa tuottavien toimittajien kanssa
- puolustushallinnon kiinteistöjen onnistunut liittäminen Senaatti-kiinteistöjen toimintaan
- arvon tuottaminen nykyisen ja uuden henkilöstön avulla
- avoimuuden kehittäminen liiketoiminnassa.

Vuoden 2005 talousarvioesityksessä palvelu- ja muissa toimintatavoitteissa kerrotaan, mikä liikelaitoskohtaisen lain mukaan on Senaatti-kiinteistöjen tehtävä ja selostetaan hyvin yksityiskohtaisesti opetusministeriön hallinnassa olleen rakennusvarallisuuden siirtoa Senaatti-kiinteistöjen hallintaan 1.1.2005 alkaen. Uutuutena vuoden 2005 talousarvioesityksessä on mainittu Senaatti-kiinteistöjen arvo-perusta, joka on yhteiskuntavastuullinen toiminta osana valtionyhteisöä. Lisäksi tavoitteiksi on asetettu muun muassa vuokrajärjestelmän, asiantuntijapalveluiden ja tilahallintapalveluiden edelleen kehittäminen.

Valtiovarainkertomuksen tiedot

Senaatti-kiinteistöjen tiedot on kerrottu valtiovarainministeriön hallinnonalan luvussa 3.6 otsikon "Valtiovarainministeriön toimialaan kuuluva omaisuuden hallinta ja hallinnonalan liiketoiminta" alaotsikon "Pankkikriisin seurauksena valtiolle siirtynyt omaisuus" alla sivuilla 107 - 109. Senaatti-kiinteistöistä tietoja hakevan kannalta edellä mainittu alaotsikko on hieman harhaanjohtava.

Tekstissä on kerrottu muun muassa Senaatti-kiinteistöjen roolista valtion toimitilastrategiassa, Senaatti-kiinteistöjen ja puolustusminis-

teriön välisistä omaisuusjärjestelyistä sekä Senaatti-kiinteistöjä koskevan liikelaitoskohtaisen lain uudistuksesta.

Senaatti-kiinteistöjen kerrottiin saavuttaneen sille asetetut taloudellisuustavoitteet ja palvelutavoitteet. Tilinpäätöstiedoista on kerrottu liikevaihtotietoja, tulos ja tulostavoite, tuloutus valtiolle ja maksetut valtion lainojen ja korkojen lyhennykset.

Lisäksi on kerrottu muun muassa, että Senaatti-kiinteistöt

- kehitti käyttäjien tarvitsemia uusia palvelumuotoja ja edisti käyttäjien toimitilastrategioiden laadintaa ja kumppanuussopimuksia hyödyt molemmille -periaatteella
- laati yhteistyössä käyttäjän kanssa kolmelle yliopistolle toimitilastrategian, jolloin vuoden lopussa toimitilastrategiat oli laadittu kaikkiaan 10 yliopistolle
- solmi 10 yliopiston kanssa asiakaskumppanuussopimukset
- laati osaltaan ehdotuksen valtion toimitilastrategiaksi ja arvo-kiinteistöjen suojelustrategian.

Lisäksi on kerrottu, että noin viidennes Senaatti-kiinteistöjen rakennuskannasta on luokiteltu rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi ja että koko valtiota koskevan konsernitason toimitilastrategian valmistelu siirtyi vuodelle 2004.

3.3 Taloudelliset tavoitteet ja tilinpäätöstiedot

Liikelaitoksen tuloslaskelman osoittama tilikauden tulos ja liikelaitoksen vuosittain valtion talousarvioon tulouttama rahamäärä ovat keskeisiä liikelaitokselle asetettavia taloudellisia tavoitteita. Uuden liikelaitoslain mukaan ministeriö päättää lopullisista tavoitteista. Kunkin liikelaitoksen alustavat tulos- ja tuloutustavoitteet on edellisten vuosien tapaan kerrottu vuoden 2005 talousarvioesityksessä kysymyksessä olevan liikelaitosluvun selvitysosassa.

Valtiovarainkertomuksessa vuodelta 2003 on liikelaitosten tulos- ja tuloutustavoitteista sekä niiden toteutumisesta kerrottu luvussa 3 kunkin liikelaitoksen hallinnonalan ministeriön osuudessa. Eri liikelaitoksista on annettu tietoa taulukon 2 mukaisesti.

Taulukko 2: Liikelaitosten tulos- ja tuloutustavoitteiden toteutuminen vuonna 2003

	Tulostavoite	Tuloutustavoite
Ilmailulaitos (LVM)	tavoite ylitetty, mutta lukuja ei kerrottu	ei kerrottu tavoitetta eikä toteutunutta
Metsähallitus (MMM)	kerrottu tavoite ja toteutunut	kerrottu toteutunut, muttei tavoitetta
Senaatti-kiinteistöt (VM)	kerrottu tavoite ja toteutunut	kerrottu toteutunut, muttei tavoitetta
Tieliikelaitos (LVM)	tavoite ylitetty, mutta lukuja ei kerrottu	kerrottu tavoite ja toteutunut

Valtiovarainkertomuksen liitetaulukossa 15.2 on esitetty kaikista liikelaitoksista seuraavat tilinpäätösten tunnusluvut:

- liikevaihto ja liikevaihdon muutos
- käyttökateprosentti⁸
- liiketulos
- tilikauden tulos
- tuloutus valtion talousarvioon
- sijoitetun pääoman tuotto prosentti
- investointien osuus liikevaihdosta (prosentteina)
- omavaraisuusaste (prosentteina)
- taseen loppusumma
- henkilöstön keskimääräinen lukumäärä.

Luvut on esitetty neljältä viimeiseltä tilikaudelta eli vuosilta 2000-2003 sekä yksittäisen liikelaitoksen lukuina että konsernilukuina.

Vuoden 2005 talousarvioesityksessä on liikelaitoslukujen selvitysosassa esitetty tunnuslukutaulukko, jossa on samat tunnusluvut

⁸ Senaatti-kiinteistöjen osalta on käyttökateprosentin sijaan liikelaitoslukuna vuokraustoiminnan kateprosentti ja konsernilukuna vuokraustoiminnan kate (euroina).

kuin valtiovarainkertomuksessa. Lisäksi tilikauden tulos on vielä jaettu kahteen alakohtaan: tilikauden tulos prosentteina liikevaihdosta ja peruspääomasta. Tunnusluvut on esitetty kolmelta vuodelta: vuoden 2003 toteutunut, vuoden 2004 ennakoitu ja vuoden 2005 arvio. Metsähallituksesta ja Senaatti-kiinteistöistä on esitetty sekä liikelaitoksen että koko konsernin luvut.

Tietojen antamista koskevien määräyksien mukaan (VM 1/01/2004 ja TM 0302) liikelaitosten tunnusluvut tulee esittää sekä talousarviossa että valtiovarainkertomuksessa käyttäen niitä kaavoja, jotka ovat Yritystutkimusneuvottelukunnan vuonna 1999 julkaisemassa tilinpäätösanalyysia koskevassa oppaassa. Taulukoissa eri liikelaitosten tunnuslukujen laskemiseen käytetyt kaavat ovat tarkastuksen kohteena olleena ajanjaksona huomattavasti yhtenäistyneet, mutta ne eivät edelleenkään aivan kaikilta osin ole määräyksen mukaisia.

Talousarvioesityksessä on Metsähallituksen liiketoiminnan ja liiketoimintakonsernin tunnuslukutaulukon lisäksi Metsähallituksen oma julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko.

LÄHDELUETTELO

1. Lait, asetukset ja määräykset

Laki Ilmailulaitoksesta (1123/1990)

Asetus Ilmailulaitoksesta (1124/1990)

Laki Metsähallituksesta (1169/1993)

Asetus Metsähallituksesta (1525/1993)

Laki Tieliikelaitoksesta (569/2000)

Valtioneuvoston asetus Tieliikelaitoksesta (660/2000)

Laki valtion liikelaitoksista (1185/2002)

Laki Varustamoliikelaitoksesta (937/2003)

Laki Luotsausliikelaitoksesta (938/2003)

Laki Senaatti-kiinteistöistä (1196/2003)

Valtion liikelaitosten talousarvioehdotusten laadinta. Valtiovarainministeriön määräys Nro TM 0302, Helsinki 18.6.2003.

Tietojen toimittaminen hallituksen kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003. Valtiovarainministeriön määräys Nro VM 1/01/2004, Helsinki 15.1.2004.

2. Muut kirjalliset lähteet

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion liikelaitoksista. HE 161/2002.

Hallituksen kertomus valtionvarain hoidosta ja tilasta vuonna 1999, annettu eduskunnalle vuoden 2000 valtiopäivillä. Helsinki 2000.

Hallituksen kertomus valtionvarain hoidosta ja tilasta vuonna 2000, annettu eduskunnalle vuoden 2001 valtiopäivillä. Helsinki 2001.

Hallituksen kertomus valtionvarain hoidosta ja tilasta vuonna 2001, annettu eduskunnalle vuoden 2002 valtiopäivillä. Helsinki 2002.

Hallituksen kertomus valtionvarain hoidosta ja tilasta vuonna 2002, annettu eduskunnalle vuoden 2003 valtiopäivillä. Helsinki 2003.

Hallituksen kertomus valtionvarain hoidosta ja tilasta vuonna 2003. K 10/2004 vp. Helsinki 2004.

Kertomusmenettelyn kehittäminen eduskunnan valtion taloudenhoidon valvontatoimen osana. Eduskunnan puhemiesneuvoston asettama kertomusmenettelytyöryhmän mietintö. Eduskunnan kanslian julkaisu 7/2002. Helsinki 2002.

Valtion liikelaitosten tulos- ja omistajaohjaus. Tarkastuskertomus 17/2001. Valtiontalouden tarkastusvirasto. Helsinki 2001.

Valtion talousarvioesitys 1999. HE 105/1998 vp. Helsinki 1998.

Valtion talousarvioesitys 2000. HE 40/1999 vp. Helsinki 1999.

Valtion talousarvioesitys 2001. HE 109/2000 vp. Helsinki 2000.

Valtion talousarvioesitys 2002. HE 115/2001 vp. Helsinki 2001.

Valtion talousarvioesitys 2003. HE 132/2002 vp. Helsinki 2002.

Valtion talousarvioesitys 2004. HE 55/2003 vp. Helsinki 2003.

Valtion talousarvioesitys 2005. HE 151/2004 vp. Helsinki 2004.

Valtiovarainministeriön ehdotus valtion vuoden 2005 talousarvioksi.
Helsinki 30.7.2004.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 25/2001 vp, Hallituksen kertomus
valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2000.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 26/2002 vp, Hallituksen kertomus
valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2001.

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 22/2003 vp, Hallituksen kertomus
valtiovarain hoidosta ja tilasta vuonna 2002.

LITTEET

LIITE 1: Ilmailulaitos

TALOUSARVIOESITYS VUODELLE 2003	VALTIOVARAINKERTOMUS VUODELTA 2003
	<i>Ilmailulaitos saavutti sille asetetut palvelu- ja toimintatavoitteet.</i>
Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.	<i>Lentoasema- ja lennonvarmistuspalveluiden turvallisuus pysyi hyvänä. Liikenneilmailussa ei tapahtunut yhtään onnettomuutta vuoden 2003 aikana. Lentoturvallisuushallinnolle raportoitiin 112 lentoturvallisuutta vaarantaneen tapauksen vaatimukset täyttäneitä tapauksia. Vuoden 2003 alussa aloitettiin matkustajien ja käsimatkatavaran turvatarkastusten lisäksi myös ruumaan menevän matkatavaran täydellinen turvatarkastus.</i>
Ilmailulaitoksen tulee huolehtia palvelujensa tarjonnasta ja kehittämisestä kannattavan liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.	<i>Liikelaitoksen tulos ylitti valtion talousarviossa tehdyt tulosarviot.</i>
Palveluiden tarjonnassa ja kehittämisessä on otettava huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet.	<i>Ilmailulaitos aloitti noin 20 milj. euroa maksavan ns. Non-Schengen terminaalin laajennuksen. Tampereen entiseen rahti-terminaaliin kehitettiin uusi matalan kustannustason palvelukonsepti, jossa asioita yhdistäen voidaan vaatimattomalla palvelutasolla tuottaa edullisesti lentoaseman peruspalvelut.</i>
Suomen lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää ylläpidetään ja kehitetään yhtenä kokonaisuutena ja niitä kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti.	<i>Ilmailulaitos hoitaa 25 lentoasemaansa verkostoperiaatteella, jolloin yksittäisten lentoasemien taloutta arvioidaan osana kokonaisuutta.</i>
Ensisijaisesti pyritään turvaamaan säännöllisen reittiliikenteen edellyttämät palvelut.	<i>Ilmailulaitos on toimintavuoden aikana pyrkinyt sopeuttamaan lentoasemien aukioloajat kulloiseenkin liikennetilanteeseen.</i>
Ilmailulaitoksen tavoitteena on hyödyntää liiketoiminnassaan lentoasemien läheisyydessä olevia laitoksen maa-alueita lentoliikenteen ja yhteiskunnan kannalta mahdollisimman tehokkaasti ja pitää lentoasemien hyvää toimintaa ensisijaisena kohteena.	<i>Toimintavuoden aikana jatkettiin lentoasemien lähialueiden kaavoitusyhteistyötä lentoasemakuntien kanssa.</i>

LIITE 2: Senaatti-kiinteistöt

TALOUSARVIOESITYS VUODELLE 2003	VALTIOVARAINKERTOMUS VUODELTA 2003
<p>Liikelaitoksen tehtävänä on osana valtioyhteisöä huolehtia sen hallintaan luovutetun kiinteistövarallisuuden omistajuusasioista sekä toiminnallaan turvata ko. kiinteistöjen tehokas käyttö sekä arvon säilyminen ja kehittyminen.</p>	<p><i>Senaatti-kiinteistöt saavutti sille asetetut taloudellisuus- ja palvelutavoitteet</i></p> <p><i>Valtion kiinteistöomaisuutta koskevia hallinnansiirtoja ja omistusjärjestelyjä on toteutettu v. 1998 hyväksytyn valtion kiinteistöstrategian mukaisesti. Asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden tultua toteutetuiksi tarkoituksena on käynnistää valtion toimitilastrategian laatiminen. Tavoitteena on tehostaa toimitilahallintoa, parantaa uusien ja peruskorjattavien toimitilojen suunnitteluperiaatteita ja suunnitteluperusteita, selkiyttää kumppanuusajattelun pohjalta Senaatti-kiinteistöjen roolia toimitilapalvelujen tuottajana sekä lisätä toimitilakustannustietojen hyväksikäyttöä suunnittelussa ja päätöksenteossa.</i></p> <p><i>Senaatti-kiinteistöt laati osaltaan ehdotuksen valtion toimitilastrategiaksi sekä arvokiinteistöjen suojelustrategian, joka täsmentää liikelaitoksen ja arvokiinteistöjen suhteen. Senaatti-kiinteistöjen kiinteistökannasta noin viidennes on luokiteltu rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi. Koko valtiota koskevan konsernitason toimitilastrategian valmistelu siirtyi vuodelle 2004.</i></p>
<p>Toimitilatarjonnassa otetaan huomioon sekä liiketaloudelliset tavoitteet että asiakkaiden tarpeet siten, että rakennuskanta ylläpidetään kysyntää vastaavana. Tavoitteista sovitaan tarkemmin tulosohtajauksessa valtiovainministeriön kanssa.</p>	<p><i>Senaatti-kiinteistöt kehitti käyttäjien tarvitsemia uusia palvelumuotoja (toimitilajohtamispalveluissa on käynnissä viisi pilottihanketta ja käyttäjäpalveluissa neljä pilottihanketta) sekä edisti käyttäjien toimitilastrategioiden laadintaa ja kumppanuussopimuksia hyödyt molemmille -periaatteella. Senaatti-kiinteistöt laati kertomusvuoden aikana yhteistyössä käyttäjien kanssa kolmelle yliopistolle toimitilastrategian. Vuoden loppuun mennessä toimitilastrategioita oli laadittu 10 yliopistolle. Vuoden aikana solmittiin lisäksi 10 yliopiston kanssa asiakaskumppanuussopimukset.</i></p>

<p>Valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjä jatketaan vuonna 2003 siten, että puolustusministeriön hallinnassa ollutta valtion kiinteistövarallisuutta siirretään noin 1009 milj. euron arvosta Senaatti-kiinteistöjen hallintaan. Siirrettävä omaisuus merkitään lainaehdoin annetuksi vieraaksi pääomaksi. Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään tarkemmin siirrettävästä valtion omaisuudesta.</p>	<p><i>Senaatti-kiinteistöjen ja puolustusministeriön väliset omaisuusjärjestelyt toteutuivat 1.1.2003 lukien valtioneuvoston päätösten mukaisesti. Siirretyn kiinteistöomaisuuden arvo oli yhteensä 1000,6 milj. euroa. Siirrettävä omaisuus merkittiin valtion lainaehdoin antamaksi vieraaksi pääomaksi.</i></p>
	<p><i>Senaatti-kiinteistöjä koskeva liikelaitoskohtainen laki uudistettiin kertomusvuoden aikana. Lailla Senaatti-kiinteistöjen tehtäviä täsmennettiin siten, että sen tehtävänä on myös kehittää tilapalveluja ja niihin läheisesti liittyviä muita palveluja ensi sijassa valtion virastoille ja laitoksille.</i></p>

LIITE 3: Tieliikelaitos

TALOUSARVIOESITYS VUODELLE 2003	VALTIOVARAINKERTOMUS VUODELTA 2003
	<i>Tieliikelaitos saavutti sille asetetut palvelu- ja toimintatavoitteet.</i>
Tieliikelaitoksen tavoitteena on huolehtia toimialaansa kuuluvien palvelujen tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.	
Tieliikelaitos varmistaa tasapuolisen koko maan kattavan palvelutarjonnan yleisten teiden kunnossapidossa ja lossiliikenteen hoidossa.	<i>Tieliikelaitos sai tarjouspyyntöjä noin 1100 milj. euron edestä ja tarjouksia jätettiin 1050 milj. euron arvosta eli 95 % kysynnästä. Tasapuolinen ja koko maan kattava palvelutarjonta yleisten teiden kunnossapidosta varmistettiin jättämällä Tiehallinnon alueurakkakilpailussa tarjous kaikista urakoista. Lautaliikennettä hoidettiin perussopimuksen ja tehtyjen lisäsopimusten mukaisesti.</i>
Tieliikelaitos kehittää tuotteita ja palveluita, jotka parantavat elinympäristön tilaa ja ovat ympäristöystävällisiä.	<i>Tieliikelaitos tarjoaa ympäristöpalveluja meluntorjuntaan, kaatopaikkarakentamiseen, pohjavesisuojauksiin, pilaantuneiden maiden kunnostukseen ja käsittelyyn, uusiomateriaalirakentamiseen sekä virkistys- ja maisemarakentamiseen.</i>

LIITE 4: Metsähallitus
(maa- ja metsätalousministeriön asettamat palvelu- ja
muut toimintatavoitteet)

TALOUSARVIOESITYS VUODELLE 2003	<i>VALTIOVARAINKERTOMUS VUODELTA 2003</i>
	<i>Metsähallitus saavutti sille asetetut palvelu- ja muut toimintatavoitteet.</i>
Metsähallitus hoitaa hallinnassaan olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväällä tavalla siten kuin maa- ja metsätalousministeriön kanssa tulosoajauksessa tarkemmin sovitaan.	
Metsähallituksen toimintaa kehitetään Kansallinen metsäohjelma 2010:n ja vuonna 2001 hyväksytyin Metsähallituksen kehittämissstrategia 2001–2007 mukaisesti.	
Metsähallitus tuottaa yhteiskunnallisia retkeilypalveluita ja siemenhuoltotöitä sekä ylläpitää uittorakenteita.	<i>Metsähallitus tuotti mm. maa- ja metsätalousministeriön tilaamia retkeilypalveluita.</i>
Metsähallitus toteuttaa erävalvontaa sekä riista- ja kalataloutta koskevia hankkeita.	
Kannattavan liiketoiminnan ja laajenevien yhteiskunnallisten palveluiden kautta Metsähallitus tarjoaa työmahdollisuuksia Itä- ja Pohjois-Suomessa sellaisilla alueilla, missä muutoin syntyy vähän uusia työpaikkoja.	<i>Metsähallitus huolehti laitokselle annettusta työllisyysvelvoitteesta.</i>
Metsähallitus tekee luonnonsuojelualuehankintoja ympäristöministeriön ohjauksessa siten, että luonnonsuojelualueiden hankkimiseen, Metsähallitukselle myynnistä ja hankinnoista syntyviin kuluihin ja maanvaihdon välirahaan käytetään yhteensä 15,1 milj. euroa.	
Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2003 enintään 0,2 milj. eurolla.	
Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet asetetaan pääluokan 35 luvussa 20.	
	<i>Metsähallituslain uudistamista valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiseksi jatkettiin.</i>

LIITE 4 jatkuu: Metsähallitus
(ympäristöministeriön asettamat palvelu- ja
muut toimintatavoitteet luonnonsuojelulle)

TALOUSARVIOESITYS VUODELLE 2003	VALTIOVARAINKERTOMUS VUODELTA 2003
Metsien ja soiden ennallistamista ja perinnebiotooppien hoitoa jatketaan laadittujen tarveselvitysten pohjalta sekä seurataan toimenpiteiden vaikuttavuutta.	<i>Ympäristöministeriön luvussa ei ole erikseen selvitetty Metsähallituksen osuutta luonnonsuojelutyössä ja keskeisissä tuloksissa.</i>
Metsähallitus vastaa hallinnassaan olevien Natura 2000 -verkoston alueiden suojelutavoitteiden toteuttamisesta ja täydentää alueiden luontotyypitietoja.	
Metsähallitus vastaa useiden uhanalaisten eläin- ja kasvilajien valtakunnallisesta suojelusta ja seurannasta sekä osallistuu EU:n luontodirektiivin liitteen II kasvilajien seurantaan.	
Luonnonsuojelualueiden virkistys- ja luontomatkailukäytön edellytyksiä tärkeimmissä kansallispuistoissa ja muilla vilkkaasti käytetyillä alueilla parannetaan. Luonnonsuojelualueiden kestäväälle luontomatkailulle määritellyt periaatteet otetaan käyttöön. Jatketaan suojelualueisiin liittyvien erilaisten yleisöpalvelujen kehittämistä asiakkaan kannalta yhtenäiseksi palvelukokonaisuudeksi.	
Metsähallitus ottaa käyttöönsä uusitun luonnonvarasuunnittelun. Metsähallituksen luontopalvelut toimii asiantuntijana luonnonvarasuunnitelmien ja alueekologisten suunnitelmien toimeenpanossa ja kehittämisessä.	
Tiivistetään tutkimusyhteistyötä eri tutkimustahojen kanssa laadittujen yhteistyösopimusten ja tutkimusstrategian pohjalta.	
Metsähallitus käyttää monipuolisesti hyväkseen EU:n rakennerahastoja ja Life-Luonto -rahoitusta luonnonsuojelualueiden hoidossa ja käytössä.	

Vuodesta 2000 lukien ilmestyneet toiminnantarkastuksen tarkastuskertomukset

- 1/2000 Toimintamenobudjetointi virastojen tulosoajauksessa
toimintamenomäärärahojen budjetointiin ja tulosoajaukseen liittyvien toimintojen arviointia
- 2/2000 Oppisopimuskoulutus
tavoitteet, strategia, rahoitus, tulokset
- 3/2000 Lahdentien parantaminen uudella rahoitusmallilla
- 4/2000 Asukasvalinnat ja niiden valvonta
vuokra-asuntolainojen korkotukea saaneiden yhteisöjen asukasvalintojen, asukasvalintojen valvonnan ja näiden sääntelyn tarkastus
- 5/2000 Euroopan aluekehitysrahastohankkeiden tuloksellisuus
- 6/2000 Vanhustenhuollon rahoitus
- 7/2000 Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tarkastus
- 8/2000 Kasarmikiinteistöjen käyttö
Taivallahden ja Poltinahon kasarmialueista luopuminen
- 9/2000 Matkailun kehittäminen
- 10/2000 Asumisoikeusasuntojen asukasvalinta
- 11/2000 Maaseudun kehittämishankkeet
5b-ohjelman työllisyysvaikutukset
- 12/2000 Vuosivalvonta ja veroehdotusmenettely
- 13/2000 Puolustushallinnon hankintatoimi
Sotavarustehankinnat
- 14/2000 Huumetorjunta
hoidon järjestämisen ja valvontaviranomaisten näkökulmista tarkasteltuna
- 15/2000 OHY ARSENAL Oyj:n jakautumiseen liittyvät korvausvaatimukset
- 16/2000 Tekesin tuotekehitysrahoitus
- 17/2000 Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta
- 18/2000 Pienyritysten tukeminen
maa- ja metsätalousministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalojen tukien vertailua
- 1/2001 Sotainvalidien sairaanhoitopalvelujen hankinta

- 2/2001 Puolustushallinnon hankintatoimi
Päivittäistavarahankinnat
- 3/2001 Maatalouden rakenteen kehittäminen
- 4/2001 Ympäristöhallinnon tuloksellisuusraportointi
*erityisesti luonnonsuojelu- ja ympäristönsuojelu-
tehtävien osalta*
- 5/2001 Vankeinhoitolaitoksen henkilöstön sopeuttaminen
- 6/2001 Maatalousyrittäjien luopumistukea koskeva informaatio
talousarvioesityksissä
- 7/2001 Losseja korvaavat Tielaitoksen siltahankkeet
- 8/2001 Itämeren suojelusopimuksen toteuttaminen Suomessa
*Helsingin sopimuksen merkitys vesiensuojelun ohjau-
välineenä erityisesti maalta peräisin olevan kuormituksen
vähentämisessä*
- 9/2001 Työvoima- ja elinkeinokeskukset
Ohjauksen ja johtamisjärjestelmien toimivuus
- 10/2001 Tuomioistuintulot
- 11/2001 THL – tilausvaltuuden käyttö
- 12/2001 Maatalousyrittäjien lomituspalvelut
- 13/2001 Osaamiskeskukset aluekehitystyössä
- 14/2001 Euron käyttöönottovalmius valtionhallinnossa
- 15/2001 Vuosaaren satamahanke
- 16/2001 Oy Veikkaus Ab:n harjoittama sponsorointi
- 17/2001 Valtion liikelaitosten tulos- ja omistajaohjaus
- 18/2001 Verosaatavien kuittaus
- 19/2001 Valtion tukien ilmoittamisessa komissiolle noudatettava
menettely Euroopan yhteisön perustamissopimuksen
87 – 89 artiklojen mukaan
- 20/2002 Ympäristönsuojelun edistämisyhteistyöt
- 21/2002 Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen
tuloksellisuusraportointi
- 22/2002 Korkeakoulun osallistuminen teknologian siirto-
toimintaan
*korkeakoulun tutkimustulosten ja innovaatioiden
siirtäminen yritysten hyödynnettäväksi*
- 23/2002 Matkailun yritystuet
- 24/2002 Näennäisviljely
tavanomaisen viljelytavan valvonnan ongelmat

- 25/2002 Ulkopuolinen rahoitus yliopistojen tulohajauksen näkökulmasta
esimerkkinä Jyväskylän yliopisto
- 26/2002 Kapiteeli Oy:n perustaminen – osa valtion kiinteistöstrategiaa
- 27/2002 Radanpidon taloudellisuus ja rataverkolla tapahtuva kilpailu
- 28/2002 EU-rahoituksen toteutuminen ohjelmakauden 1995 – 1999 rakennerahastohankkeissa
- 29/2002 Alueelliset taidetoimikunnat
- 30/2002 Ympäristölupien valvonta
erityisesti ilmansuojelun kannalta
- 31/2002 Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarastrategia ja porotalous
- 32/2002 Yliopistojen hankintatoimi
- 33/2002 Hätäkeskusten perustaminen
- 34/2002 Paikallisen poliisitoimen resurssointi
- 35/2002 Raha-automaattiyhdistyksen tuottojen tuloutus valtiolle
- 36/2002 Uudet palkkausjärjestelmät valtionhallinnossa
- 37/2002 Maataloustuen tavoitteet ja vaikutukset
tulotuen talousarvioperustelujen ja vaikuttavuuden arviointia
- 38/2002 Valtion erityisrahoitustoiminta
Finnvera Oyj
Suomen Teollisuussijoitus Oy
- 39/2002 Lääninhallitusten myöntämä ESR-rahoitus kehittämis- ja koulutushankkeisiin
- 40/2002 Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma
ohjelman toteutus ja vaikutus kunnissa
- 41/2002 Liikennesuoritteiden ohjailu
- 42/2003 Lähialueyhteistyöhankkeet
- 43/2003 Monitoimimurtajien hankinta ja kaupallinen toiminta
- 44/2003 Laki yritystoiminnan tukemisesta – Pk-yritysten kehittämishankkeet
- 45/2003 Suomen valtion maksuliikehankinta
- 46/2003 Tulohajaus Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä
- 47/2003 Määrärahojen alueellinen jakaminen

- 48/2003 Yhteiskunnallista erityistehtävää toteuttavien valtion-
yhtiöiden omistajaohjaus
- 49/2003 Verohallinnon systeemyön ja atk- konsultointipalvelu-
jen hankinnat
- 50/2003 Puolustushallinnon tukitoimintojen ulkoistamisen tila
helmikuussa 2003
- 51/2003 Sektoritutkimustoiminnan ohjaus ja rahoitus sosiaali- ja
terveysministeriön hallinnonalalla
- 52/2003 Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuloksellisuusra-
portointi eduskunnalle
- 53/2003 Vesihuollon tukeminen
valtion osallistuminen vesihuollon järjestämiseen
- 54/2003 Raja- ja merivartioiden rekrytointi ja koulutus
- 55/2003 Siviilipalvelus
- 56/2003 Tutkijakoulujen toiminta
- 57/2003 Alueelliset kuljetustuet
- 58/2003 Tilastokeskuksen palveluhankinnat
- 59/2003 Fyysinen tietoturvallisuus sosiaali- ja terveysministeriön
hallinnonalalla
- 60/2003 Joukkoliikennepalvelujen hankinnat
- 61/2003 Pelastustoimen kehittämishanke
- 62/2003 Valtakunnansyyttäjänviraston toiminta
- 63/2003 Maatilarakentamisen ja konehankintojen tukeminen
- 64/2003 Arktisen keskuksen näyttelytoiminta
- 65/2003 Ministeriöiden ohjaus eräissä Kansaneläkelaitoksen
toimeenpanemissa sosiaaliturvaetuuksissa
- 66/2003 Ympäristötukien vaikuttavuus
energiatuet ympäristönsuojelun välineenä
- 67/2004 Säteilyn käytön valvonta
- 68/2004 Henkilöstön hankinta valtionhallinnossa
- 69/2004 Tuoteturvallisuusvalvonta
- 70/2004 Lentolisäjärjestelmä ja yhteyslentotoiminta Puolustus-
voimissa
- 71/2004 Lasten ja nuorten psykiatrian valtionavustusmenettely
- 72/2004 Finpro ry:n toiminta
- 73/2004 Hansel Oy:n rakennejärjestelyt ja yhtiö osana valtion
hankintatoimen strategiaa

- 74/2004 Ulkomaalaisviraston toiminta
lähinnä toimintaprosessien näkökulmasta tarkasteltuna
- 75/2004 Geodeettisen laitoksen toiminta
- 76/2004 Viranomaistoiminta harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa
- 77/2004 Korruptio; riski kahdenvälisen kehitysyhteistyön tuloksellisuudelle
- 78/2004 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle
- 79/2004 Oikeusministeriön hallinnonalan tuloksellisuusraportointi eduskunnalle
- 80/2004 Valtion ydinjätehuoltorahasto
- 81/2004 Kansanopistojärjestelmä
osat ja kokonaisuus
- 82/2004 Innovatiivisten toimien alueelliset ohjelmat
- 83/2004 Valtion liikelaitoksia koskeva tuloksellisuusraportointi eduskunnalle

Valtion liikelaitoksia koskeva tuloksellisuusraportointi eduskunnalle

Liikelaitoksille valtion talousarvioesityksessä asetettavat palvelu- ja muut toimintatavoitteet ovat liiaksi liikelaitoskohtaisissa laeissa jo määriteltyjen tehtävien toistoa. Näiden tavoitteiden saavuttamisesta raportointi valtiovarainkertomuksessa on jonkin verran parantunut, mutta on edelleen liian niukkaa ja sattumanvaraista.

Taloudellisten tavoitteiden ja tunnuslukujen esittäminen on yhtenäistynyt ja parantunut sekä talousarvioesityksessä että valtiovarainkertomuksessa. Taloudellisten tietojen riittävyys ja käyttökelpoisuus on hyvä, mutta valtiovarainkertomuksessa keskeisimmistä taloudellisista tavoitteista raportointi ei vielä ole tarpeeksi systemaattista.

Valtiontalouden tarkastusvirasto
Annankatu 44, PL 1119
00101 HELSINKI
Puhelin (09) 4321
Telekopio (09) 432 5280
Kotisivu <http://www.vtv.fi>

Edita Prima Oy